

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Да би се могла прегледати цела радња народног позоришта од год. 1879. до данас, донећемо по реду све извештаје о томе раду онако, како су позоришним скупштинама били предложени. У тој намери доносимо најпре извештај дра Стевана Павловића, начеоника друштва за српско народно позориште, што га је поднео скупштини позоришној, која је била 31. маја (12. јуна) 1879.

У том извештају каже се ово:

Славна скупштина! Поштовани чланови српског народног позоришта одликоваше ме на лањској скупштини својим поуздањем, изабравши ме за свога начеоника. Истина, да сам био онда, као и сада, забављен и другим јавним пословима, али ја сам се примио начеоништва, сматрајући то за своју дужност као члан народа српског. Истина, да се и тада позориште борило за свој опстанак и да никако не беху ружичасте прилике за моје начеоништво, али га ипак примих, знајући добро, да баш онда треба помоћи народу, кад је у невољи, па ма било нешто и натеге, нешто материјалне штете, јер морална корист не ће изостати, добром вољом и постојанством ће се морати кад тад мегдан извојевати. Те ме мисли наведоше, те се примих начеоништва, и по што случајно не бих на скупштини, да вам тада захвалим, то вам сада захваљујем за то лепо поуздање, којим ми дадoste згodu, да с вама заједно делим удес нашег милог позоришта, да с вама заједно послужим наш народ.

Сад да пређем на данашњу ствар.

Не могу вам се, истина, похвалити, да је позоришна дружина за ово девет месеца и неколико дана, како ја начелништујем, могла чуда починити, по што прилике не беху боље него ли пре; али могу вам казати, да се, не крвјећи и даље свога фонда, одржала, те поново доказала,

да има у пој живота, па да има и узданице за живот, а док је тога, не треба да очајавамо. Прилике се мењају, а народ остаје, а док је народа, док је узданице у њега, док је постојанства, добре воље и неустрашивости, биће и напретка народног.

Извештај управног одбора показаше вам пространије материјално стање позоришне дружине, а извештај позоришне управе како је глумачко особље у вештини напредовало, мени пак сада нека је допуштено само у кратко споменути, да данашњи дан позоришни фонд, које у својој позоришној згради — стављеној у вредности од 15.000 фор. — које у обвезницама износи 31 372 фор. 09 нов. И тако, кад се узме, да је фонд био 1. јула 1878. год. 31.335 фор. 53 нов., а 1. јуна 1879. год. 31.372 фор. 09 нов. остаје сувишка 36 фор. 56 нов.

Фонд дакле ако није умножен, али није ни окрњен, а то је знак, да ова позоришна дружина, која већ близу 18 година у своме народу борави, оживљава га и одушевљава, има живота, само ако ми будемо устаоци и не клонемо духом, баш да бисмо и наишли у својој племенитој радњи на какве неповољности и неприлике.

У осталом, управни се одбор постарао, да где је год могуће и заштеди. То га је навело, те је у чиновничком особљу неке промене учинио. Пре свега је извршио одлуку лањске скупштине, те је укинуо рачунарство, новчарство и агентуру, и те послове предао једној особи. Само тога ради отпустио је досадашњег агента г. Светозара Крестића, који је за неких 15 година као такав ревносно вршио своје дужности. Укидањем његове и оне друге службе заштеђено је 900 фор. Заштеђено је и у другим омањим стварима. И г. др. И. Вучетић, као фискал овога позоришта, одрекао се својевољно своје плате од годишњих 100 форината.

Овде ми ваља споменути и место позоришног управитеља. По одлуци лањске скупштине за то је место са годишњом платом од 1800 фор. расписан стечај. На тај стечај јавише се само њих двојица. Пријављени стечници, истина, не имадоше сва прописана својства, али би одбор, и преко тога прешавши, приступио к избору, да новчано стање позоришне касе не пробуди сумње у њему. Кад се узму у рачун и други, особито путни трошкови, на то би се место морало потрошити око 3000 фор. на годину. Одбор не хтеде узети на се ту одговорност, да учини тај трошак, који премаша друштвену новчану снагу, те се постара, да то место по нижу цену попуни бар до прве главне т. ј. садашње скупштине, која и онако не би далеко. На ту сврху изабра се редитељ г. Дим. Ружић за привременог управитеља, коме се осим глумачке плате одреди месечни хонорар од 20 фор. а. вр. за управитељске и редитељске дужности; за манипулационе послове пак одреди му се месечно 40 фор., ако нађе засебног човека за то ван дружине, а 25 фор. ако га нађе у самој дружини. Према овај посао би потежак за г. Дим. Ружића, који имаде вршити и своје глумачке дужности, али ваља овде признати, да га се он за љубав на претку позоришта радо примио и својски га отпављао све до данас, наравно, по смислу одборске одлуке, само привремено. Овој славној скупштини је сада задатак, е да ли ће остати при лањској скупштинској одлуци, или ће усвојити одборску одлуку и на даље, или у том обзиру другојачије што наредити. Начеоништво, не хотећи утицати на одлуку скупштинску, за сада ће се уздржати од свога мњења.

Што се тиче привреде глумачкога особља, та је изнела између 17—18.000 фор. на годину, те је позориште са неким малим мањком подмирило издатке, а тим показало, да има у њему животне снаге, на коју се позоришно друштво може и и даље ослонити.

За мога начеоништва давала је позоришна дружина своје позоришне представе у Земуну, Руми, Митровици, Сентомашу, Новом Саду, а сада у Ст. Бечеју, и свуда је добро примљена и прошла без мањка. Владање глумачке дружине било је свуда примерно како у своме понашању, тако и у глумачкој вештини. А добар је изглед, да ће глумачко особље и по другим местима добро

примљено бити, по што је одушевљење народно све једнако живо и није клонуло.

Управни одбор имао је од 1. јула до прекјуче 9 седница, економски одсек 7., а позоришни одсек 9.

За то време је високо министарство унутрашњих послова неке приговоре учинило на рад последње скупштине, а то је: што по друштвеним правилима није држана скупштина о Духовима, што избор оба начеоника није правилно обављен, и што за држање годишње скупштине са предметима саветовања није у напред јављено министарству. По што одбор одговори на те приговоре, и разјасни узроке неким неправилностима, министарство одустане од својих приговора, потврдивши избор оба начеоника и заказавши друштву, да се у напредак тачно држи правила, или ако се у чему не могбуду извршити, да иште пристојним путем њихову измену. Тога ће се друштво и држати, те је и ову скупштину пре истечаја године дана наредило, владајући се тачно по својим правилима.

Управни одбор, извршујући скупштинску одлуку од прошле год. бр. 18. Г. С. о скупању нових чланова за умножење позоришног фонда, замолио је свога члана г. Корнела Јовановића, да, путујући својим послом као агенат Грешемског друштва за осигурање, позове пријатеље и родољубе по српским местима, да се по смислу устава друштвеног уписују у чланове овога друштва, и да купи добровољне прилоге на фонд позоришни. Он је скупио 20 таквих чланова у Земуну, али му ту одмах у зачетку ове родољубиве радње његове стаде на пут тамошња власт, те у том послу није могао ништа даље радити.

Друштво је у течају ове године, осим обичних позоришних представа, приредило и неке представе за племените сврхе. То су: 1. суделовање глумачке дружине у добротворној представи, што ју је приредио овдашњи маџистрат у корист потопљених сегединских и потиских становника; 2. ванредна представа 27. марта о. г. с говором, декламацијом и свирком у корист породице пок. песника Ђуре Јакшића. Чист приход од те представе заједно са добровољним прилозима изнео је 200 фор. 30 нов.; 3. заједничка представа са мађарским и немачким дилетантима у славу сребрне свадбе њихових Величанства краља и кра-

лице. Ваља са захвалношћу признати, да је у свима овим добровољним пословима особиту ревност развио наш пређашњи управитељ г. А. Хаџић.

Пре него завршим овај свој у општим потезима нацртан извештај, ваља ми још на једну главну ствар позор ове славне скупштине обратити. Као што нам познате прилике показују, биће поред разговора о издржавању можда и разговора о бићу и небићу ове позоришне дружине, или обустављању њезине редовне радње. Не хотећи ни овде у напред утицати на скупштинску одлуку, не могу доста препоручити, да би славна скупштина имала особито на уму ове околности. Док глумачко особље као дружина народног позоришта и под народном егидом ради и походи народ, дотле ће имати и народног одзива. Како то име изгуби, може га заменити ма каква приватна дружина, која може бити пре на штету, него на корист народу, а уједно и изметнута туђинском по народ штетном утицају. Како и онако у другим струкама имамо неприлика и сметња, грехота би било и ову по народ благодетну

установу у понор пропасти бацити, ту установу, која по свима кутовима народа има приступа, па на забавни начин у збиљи и шали учи народ бољем укусу, вештини, повесници и у опште му у свакој врсти просвете свест развија. Народ је с великом натегом и пожртвовањем створио ту установу, коју ваља само да унапређује, а никако да јој даде, да до мртвила дође; јер док је живота у ње, дотле ће и у целокупном народу и код појединих имати одзива и учешћа, а како је остави живот, сваки ће је се као мртве лешине клонити. То је обичан закон природе. К томе још туђинци ће једва дочекати, да нам и тај извор народне свести пресахне, па је и питање, ако једном угине та установа, којој с таким муком живот дадосмо, хоћемо ли је тако ласно и када ускренути, кад то ускренуће не стоји само до нас самих, него и до другог неког чиниоца. И тако, уверен будући, да ћете при расправљању и прекидању како ове велеважне, тако и других ствари, све поменуте околности узети на ум, и поздрављајући вас добродошлицом, отварам да нашу скупштину.

И И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

* (Српска народна позоришна дружина) стигла је у нашу средину 11. новембра и данас почиње свој рад. Скоро ће бити две године, од како нас је дружина оставила, и ми се заиста радујемо од срца, што ћемо имати и опет прилике, да лепо и корисно, у збиљи и шали, проведемо дуге јесење и зимње вечери. У дружини има седам нових чланова, а осим тога ту су готово сви од старих наших знанаца. Све њих одушевљава љубав према приказивачкој уметности, те се тако можемо надати поуздано, да ће сви редом прегнути свом снагом својом, да им глумачки образ што светлији буде свету на видуку. И управа ће се постарати, да одабраним репертоаром и добрим приказима пружи публици уметничког уживања и забаве. Сада је на публици, да докаже на делу, да се у њој није угасио стари жар одушевљења за својим рођеним позориштем.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Црни Ђорђе на мађарској позорници.) „Кинжалудијево друштво“ издало је не давно „Дневник Деринице“, те славне мађарске глумице, која је у своје време очарала публику уметничком игром својом и помогла, да се оснује мађарско народно позориште у Будим-Пешти. Из тог јако занимљивог дневника доносимо оно место, где се спомиње, како је први пут приказан на мађарској позорници „Црни Ђорђе“, као и то, каквог је успеха имао тај приказ.

Дериница пише о томе ово:

„У то време написао је Стеван Балог позоришно дело: „Црни Ђорђе“ с песмама, које је у ноте ставио Гаврило Роткрепџ (Матраји), који је тада тек 14 година имао. Мелодије од тих песама биле су тако карактеристичне, као да је композитор увек међу Србима живео. Песме те тако су се јако допале, да су учиниле, те се „Црни Ђорђе“ дуго и дуго одржао на позорници.

Ја сам приказивала у том комаду Ружицу и певала сам једну песму сама, а једну у дујету — на српском језику. Прва је тужна, жалосна и почињала се овако:

Што ми жајда од младости,
Кад пребивам у жалости,
Што не могу с драгим бити,
Ни о дану, ни у ноћи.

Друга песма врло је лепа и мила. Њу пева Ружица са драгим својим и свака строфа од ње почињала се овако:

Девојчице, девојчице!
Ружо румена!
Ја те волим, ја те љубим,
Душо рођена!

Те песме прибавиле су ми толико славе, толико признања, каквог није добио у оно добанико. Сваку песму морала сам по неколико пута отпевати, а после тога није било краја бурном тапшању и изазивању. Треба знати да је у то доба становало у Пешти веома много Срба.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

1. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 15. НОВЕМБРА 1881.

ПРВИ ПУТ:

ЛАВОРИКА И ПРОСИЈАЧКИ ШТАП.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 3 ЧИНА, С ПЕВАЊЕМ, ОД К. ХОЛТАЈА, ПРЕВЕО Н. Ј. МОСТИЋ.

О С О Б Е:

Грунд, тајни саветник . . .	Милосављевић.	Ернест едвардови и хајн-	Р. Поповић.
Едвард Грунд, члан суда, син му	Димитријевић.	Тодор рикови пријатељи	Б. Рашић.
Шваље Федор од Ст. Ервала	Добриновић.	Алес, књиџар	Јовановић.
Барон Амзел, банкар . . .	Банковић.	Аделсхајмовица	С. Димитријевићка.
Агнија, његова кћи	М. Рајковићка.	Хајнрих, песник	Ружић.
Интенданат позоришни . . .	Станојевић.	Матилда, жена му	Л. Хаџићева.
Фрајндлих	В. Поповић.	Балзер, баштован код Амзла	Лукић.

ЗАВРШНА ИГРА У 1 ЧИНУ:

ПРОСИЈАЧКИ ШТАП И ЛАВОРИКА.

О С О Б Е:

Председник Едвард Грунд . .	Димитријевић.	Шваље Федор од Ст. Ервала	Добриновић.
Агнија, његова жена	М. Рајковићка.	Гостионичар у Висбадну . .	Б. Рашић.
Хенријета } њихова деца	Б. Хаџићева.	Луди просијак	Ружић.
Виљем }	Барбарић.		

Догађа се на двадесет година после прве игре.

У уторак 17. новембра први пут: „ЈЕЗУЈИТА И ЊЕГОВ ПИТОМАЦ.“ Шаљива игра у 4 чина, написао А. Шрајбер, превео А. М.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.